

# EUROPOS VIETOS SAVIVALDOS CHARTIJA

## Preambulė

Šį dokumentą pasirašiusios valstybės, Europos Tarybos valstybės narės, atsižvelgdamos į tai, kad Europos Tarybos tikslas – glaudžiau suvienyti savo narių gretas, siekiant užtikrinti jų saugumą ir įgyvendinti kartu paveldėtus idealus ir principus, atsižvelgdamos į tai, kad vienas šio tikslo įgyvendinimo būdų – susitarimai valdymo srityje, atsižvelgdamos į tai, kad savivaldos institucijos yra bet kurios demokratinės santvarkos pagrindas,

atsižvelgdamos į tai, kad piliečių teisė dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus – vienas iš demokratijos principų, kuriuos pripažįsta visos valstybės, Europos Tarybos valstybės narės, įsitikinusios, kad ši teisė tiesiogiai gali būti įgyvendinama būtent per vietos valdžios institucijas,

įsitikinusios, kad tik vietos valdžios institucijos, turinčios realius įsipareigojimus, gali garantuoti veiksmingą ir tiesiogiai su piliečiais susijusį valdymą,

žinodamos, kad vietos savivaldos apsauga ir stiprinimas įvairiose Europos šalyse yra svarbus įnašas į demokratinius principais ir valdžios decentralizavimu grindžiamos Europos kūrimą,

tvirtindamos, kad šių tikslų realizavimas reikalauja garantuoti, kad egzistotų vietos valdžia, suformuota iš demokratišku būdu sudarytų sprendimus priimančių institucijų ir galinti pakankamai savarankiškai priimti įsipareigojimus ir pasirinkti jų vykdymo būdus, priemones ir šaltinius jiems įgyvendinti,

s u s i t a r ė:

## 1 straipsnis

Šalys įsipareigoja laikytis šių straipsnių taip, kaip to reikalauja šios chartijos 12 straipsnis.

## I dalis

## 2 straipsnis

### Vietos savivaldos konstitucinis ir teisinis pagrindas

Vietos savivaldos principą turi pripažinti šalies vidaus įstatymai, o kur būtina, ir konstitucija.

## 3 straipsnis

### Vietos savivaldos sąvoka

1. Vietos savivalda reiškia, kad vietinės valdžios organai įstatymų nustatytoje ribose turi teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdamos pilną atsakomybę ir vadovaudamosi vietos gyventojų interesais.

2. Šią teisę turi tarybos ar susirinkimai, sudaryti slaptu balsavimu tiesioginių, lygių ir visuotinių rinkimų būdu laisvai išrinkti nariai, kurie gali turėti joms pavaldžius vykdomuosius organus. Ši nuostata neturi daryti įtakos galimybei piliečiams rinktis į susirinkimus, rengti referendumus ar naudoti bet kurią kitą tiesioginę piliečių dalyvavimo formą, kur tai leidžia statutas.

## 4 straipsnis

### Vietos savivaldos įgaliojimai ir pareigos

1. Pagrindinius vietinės valdžios organų įgaliojimus ir pareigas nustato konstitucija arba statutas. Tačiau ši nuostata numato, kad pagal įstatymą vietinės valdžios organams gali būti suteiktos specialios paskirties įgaliojimai ir pareigos.

2. Vietinės valdžios organai įstatymų nustatytoje ribose turi visišką laisvę vykdyti veiklą, susijusią su klausimais, kurie nėra išbraukti iš jų kompetencijos ar priskirti kitiems valdymo organams.

3. Viešas pareigas pirmumo tvarka įgyvendina arčiausiai piliečių esantys vietinės valdžios organai. Pareigų, perduodamų kitiems vietinės valdžios organams, apimtis turi atitikti užduoties apimtį ir jos pobūdį, taip pat efektyvumo ir ekonomiškumo reikalavimus.

4. Vietinės valdžios organams suteikiami pilni ir išskirtiniai įgaliojimai. Jų negali panaikinti ar apriboti kitas, centrinės ar regioninės, valdžios organas, išskyrus įstatymo numatytais atvejais.

5. Jei įgaliojimus deleguoja centrinės ar regioninės valdžios organas, tuomet vietinės valdžios organai turi teisę įgyvendinti juos savo nuožiūra kaip galima labiau atsižvelgiant į vietos sąlygas.

6. Prireikus su vietinės valdžios organais turi būti, kiek įmanoma, laiku ir tinkamu būdu konsultuojamasi planuojant ir sprendžiant visus, juos tiesiogiai liečiančius klausimus.

## **5 straipsnis**

### **Savivaldybių teritorinių ribų apsauga**

Savivaldybių teritorinės ribos negali būti keičiamos, iš anksto nepasitarus su visomis vietos bendruomenėmis ar nesurengus referendumo, kur tai leidžia statutas.

## **6 straipsnis**

### **Savivaldos organų administracinė struktūra ir ištekliai, reikalingi vietinės valdžios organų užduotims įgyvendinti**

1. Jeigu nėra kitų nurodytų statuto nuostatų, vietinės valdžios organai savarankiškai nustato savo vidinę administracinę struktūrą, atitinkančią vietinių gyventojų poreikius ir užtikrinančią veiksmingą valdymą.

2. Savivaldos organai turi sudaryti tokias darbo sąlygas, kurios leistų samdyti aukštos kvalifikacijos personalą, atsižvelgiant į jų nuopelnus ir kompetenciją; todėl dirbantiems būtina sudaryti galimybę mokytis ir tobulintis, gauti deramą užmokestį, daryti karjerą.

## **7 straipsnis**

### **Vietinio lygio įsipareigojimų vykdymo sąlygos**

1. Išrinktų vietinės valdžios organų atstovų pareigos leidžia jiems nevaržomai atlikti savo funkcijas.

2. Šioms pareigoms turi būti skirta atitinkama finansinė kompensacija už išlaidas, patirtas vykdant aptariamąsias pareigas, taip pat, esant reikalui, kompensacija už patirtus atlyginimo nuostolius ar atlyginimas už atliktą darbą ir atitinkama socialinė apsauga.

3. Statutas ar pagrindiniai juridiniai principai apibrėžia visas funkcijas ir veiklą, nesuderinamą su vietos valdžios išrinkto atstovo pareigomis.

## **8 straipsnis**

### **Vietinių valdžios organų veiklos administracinė priežiūra**

1. Bet kokia administracinė vietinės valdžios organų priežiūra gali būti vykdoma tik pagal tokią tvarką ir tais atvejais, kuriuos numato konstitucija ar statutas.

2. Bet kokia vietinės valdžios organų veiklos administracinė priežiūra vykdoma siekiant užtikrinti įstatymų ir konstitucinių principų laikymąsi. Tačiau aukštesnio lygio vietinės valdžios

organai gali vykdyti administracinę priežiūrą siekdami paskubinti vietinės valdžios organams deleguotų uždavinių įgyvendinimą.

3. Vietinės valdžios organų administracinę priežiūrą vykdoma taip, kad kontroliuojančių organų įsikišimas būtų proporcingas interesams, kuriuos jie numato ginti.

## **9 straipsnis**

### **Vietinės valdžios organų finansiniai ištekliai**

1. Šalies ekonomikos politika suteikia vietinės valdžios organams teisę turėti atitinkamus savo finansinius išteklius, kuriuos jie savo nuožiūra gali laisvai panaudoti suteiktų įgaliojimų ribose.

2. Savivaldos organų finansiniai ištekliai turi būti proporcingi konstitucijos ir įstatymų numatytiems įsipareigojimams.

3. Vietinės valdžios organai bent dalį finansinių išteklių gauna iš vietos mokesčių ir rinkliavos, kurių dydį nustato jie patys vadovaudamiesi statutu.

4. Finansų sistema, kuria grindžiami vietiniams valdžios organams prieinami finansiniai ištekliai, yra pakankamai įvairi ir lanksti, kad leistų jiems neatsilikti nuo jų uždavinių įgyvendinimo kaštų realaus kilimo.

5. Finansiškai silpnesnių vietinių valdžios organų apsauga reikalauja, kad būtų įvestos finansinio suliginimo procedūros ar lygiavertės priemonės, kurios pakoreguotų nelygų potencialių finansinių išteklių paskirstymą ir vietinės valdžios organams tenkančias finansinės atsakomybės pasekmes. Šios procedūros ar priemonės neturi mažinti vietinės valdžios organų veiklos savarankiškumo.

6. Su vietinės valdžios organais būtina tinkamu būdu konsultuotis dėl to, koku būdu perduoti naujai paskirstytus finansinius išteklius.

7. Kiek įmanoma, negrąžinamos paskolos vietinės valdžios organams neturi būti skiriamos atskirų projektų finansavimui. Negrąžinamų paskolų skyrimas neturi panaikinti pagrindinės vietinės valdžios organų teisės įgyvendinti politiką savo nuožiūra nustatytos jurisdikcijos ribose.

8. Vietinės valdžios organai pagal įstatymus gali dalyvauti šalies kapitalo rinkoje, kad galėtų skolintis lėšų kapitalo investicijoms.

## **10 straipsnis**

### **Vietinių valdžios organų teisė jungtis į asociacijas**

1. Vykdydami savo įgaliojimus, vietinės valdžios organai turi teisę bendradarbiauti ir laikydami įstatymų, kurti konsorciumus su kitais vietinės valdžios organais, kad galėtų įgyvendinti bendrus uždavinius.

2. Vietinės valdžios organų teisė priklausyti asociacijai, siekiant ginti ir remti bendrus interesus, ir priklausyti tarptautinei vietinės valdžios organų asociacijai pripažįstama kiekvienoje valstybėje.

3. Vietinės valdžios organai turi teisę įstatymo nustatytais sąlygomis bendradarbiauti su analogiškais institucijomis kitose valstybėse.

## **11 straipsnis**

### **Vietos savivaldos organų teisinė apsauga**

Vietinės valdžios organai turi teisę naudotis teisinėmis priemonėmis, kad apsaugotų teisę nevaržomai vykdyti savo įgaliojimus ir užtikrintų vietos savivaldos principų, puoselėjamų konstitucijos ir vidaus įstatymų, pagarbą.

## **II dalis**

### **Kitos nuostatos**

## **12 straipsnis Įsipareigojimai**

1. Kiekviena šalis įsipareigoja laikytis ne mažiau kaip 20 chartijos I dalyje nurodytų paragrafų, iš kurių bent 10 turi pasirinkti iš žemiau pateiktųjų:

- 2 straipsnio,
- 3 straipsnio 1 ir 2 paragrafo,
- 4 straipsnio 1, 2 ir 4 paragrafų,
- 5 straipsnio,
- 7 straipsnio 1 paragrafo,
- 8 straipsnio 2 paragrafo,
- 9 straipsnio 1, 2 ir 3 paragrafo,
- 10 straipsnio 1 paragrafo,
- 11 straipsnio.

2. Kiekviena sutartį pasirašiusi valstybė, atiduodama saugoti savo ratifikavimo raštą, priėmimo ar patvirtinimo dokumentą, turi pranešti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui apie paragrafus, pasirinktus pagal šio straipsnio 1 paragrafo nuostatas.

3. Vėliau bet kuri šalis turi pranešti Generaliniam Sekretoriui, kad įsipareigoja vykdyti vieną chartijos paragrafų, kurio dar nebuvo priėmusi pagal sąlygas, nurodytas šio straipsnio 1 paragrafe. Šie vėliau suteikti įsipareigojimai yra pripažįstami tokį pareiškimą padariusios šalies neatsiejama ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dalimi ir įsigalios pirmąją mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gaus šį pareiškimą.

## **13 straipsnis Valdžios organai, kuriems taikoma chartija**

Šioje chartijoje išdėstyti vietos savivaldos principai yra taikomi visoms vietinės valdžios organų kategorijoms, esančioms šalies teritorijoje. Tačiau kiekviena šalis, atiduodama saugoti savo ratifikavimo raštą, priėmimo ar tvirtinimo dokumentą, turi nustatyti tas vietinės ar regioninės valdžios organų kategorijas, kurioms ji numato apriboti chartijos veikimą ar kurioms ji jos netaikys. Kiekviena šalis taip pat gali įtraukti kitas vietinės ir regioninės valdžios organų kategorijas, kurioms numatoma taikyti chartiją, ir apie tai vėliau turi pranešti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

## **14 straipsnis Informacijos teikimas**

Kiekviena šalis turi pateikti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui visą informaciją apie teises ir kitas priemones, kurias ji imasi vykdyti, siekdama įgyvendinti šios chartijos sąlygas.

## **III dalis**

## **15 straipsnis Pasirašymas, ratifikavimas ir įsigaliojimas**

1. Šią chartiją gali pasirašyti valstybės, Europos Tarybos narės. Ji turi būti ratifikuota, priimta arba patvirtinta. Ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumentai turi būti perduoti saugoti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

2. Ši chartija įsigalios pirmą mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai keturios valstybės, Europos Tarybos narės, pareikš sutikimą laikytis chartijos pagal ankstesnio paragrafo nuostatas.

3. Chartija įsigalios bet kurioje valstybėje narėje, pareiškusioje sutikimą jos laikytis, pirmąją mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai valstybė atiduos saugoti savo ratifikavimo, priėmimo ar tvirtinimo dokumentus.

### **16 straipsnis** **Teritorija**

1. Bet kuri valstybė, pasirašydama ar atiduodama saugoti ratifikavimo, sutikimo ar patvirtinimo dokumentus, gali nustatyti teritoriją, kuriai bus taikoma chartija.

2. Vėliau bet kuri valstybė pateikdama deklaraciją, adresuotą Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, gali išplėsti chartijos galiojimo ribas bet kurioje kitoje teritorijoje, nurodytoje minėtoje deklaracijoje. Šioje teritorijoje chartija įsigalios pirmąją mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gaus tokią deklaraciją.

3. Bet kuri deklaracija, pateikta pagal du aukščiau minėtus paragrafus, dėl kitos teritorijos, nurodytos tokioje deklaracijoje, gali būti atšaukta specialia paraiška, adresuota Generaliniam Sekretoriui. Atšaukimas įsigalios nuo pirmos mėnesio dienos, praėjus šešiems mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gaus tokią paraišką.

### **17 straipsnis** **Denonsavimas**

1. Bet kuri šalis gali denonsuoti šią chartiją bet kuriuo metu praėjus penkeriems metams nuo chartijos įsigaliojimo dienos. Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui apie tai turi būti pranešta prieš šešis mėnesius. Toks denonsavimas neturės įtakos chartijos galiojimui kitose šalyse, jeigu bet kuriuo metu jų yra ne mažiau kaip keturios.

2. Bet kuri šalis pagal aukščiau minėto paragrafo nuostatas gali denonsuoti bet kurią chartijos I dalies paragrafą, kuri ji buvo priėmusi, jeigu šalis ir toliau laikosi 12 straipsnio 1 paragrafe nurodytų paragrafų skaičiaus bei jų pobūdžio. Bet kuri šalis, denonsavusi paragrafą, nebeatitinka 12 straipsnio 1 paragrafo reikalavimų, todėl bus laikoma denonsavusi visą chartiją.

### **18 straipsnis** **Pranešimai**

Europos Tarybos Generalinis Sekretorius turi pranešti valstybėms, Europos Tarybos narėms, apie:

- a. kiekvieną pasirašytą dokumentą,
- b. visus atiduotus saugoti ratifikavimo, priėmimo ir patvirtinimo dokumentus,
- c. kiekvieną chartijos įsigaliojimo datą, kaip to reikalauja 15 straipsnis,
- d. kiekvieną pranešimą dėl 12 straipsnio 2 ir 3 paragrafų nuostatų taikymo,
- e. kiekvieną pranešimą dėl 13 straipsnio nuostatų taikymo;
- f. kiekvieną kitą aktą, pranešimą ar pareiškimą, susijusius su šia chartija.

Patvirtindami tai mes, žemiau pasirašiusieji ir turintys tam įgaliojimus, laikome pasirašę šią chartiją.

Sudaryta Strasbūre 1985 m. spalio 15 d. anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra autentiški, kiekvienas egzempliorius bus deponuotas Europos Tarybos archyvuose. Europos Tarybos Generalinis Sekretorius turi perduoti kiekvienai valstybei, Europos Tarybos narei, patvirtintus nuorašus.

---